

NÉHÁNY FOGALOMRÓL RÖVIDEN¹

Attribútumok: a tárgyat – jelen esetben a személyt – jellemző tulajdonságok, jellegzetességek (pl.: *nő, házias*)

Változók: attribútumok logikailag összetartozó csoportjai. (pl.: a *férfi* és *nő* attribútumok együtt a *nem* változót képezik)

Minden változónak rendelkeznie kell *két fontos tulajdonsággal*:

- A változót alkotó attribútumok felsorolásának teljesnek kell lennie (minden elemzési egységet be kell tudni sorolnunk a változó egy attribútuma alá).
- A változót alkotó attribútumoknak egymást kölcsönösen kizáróknak kell lenniük (minden elemzési egységet be kell tudni sorolnunk a változó egy és csakis egy attribútuma alá).

Az elméletalkotás tulajdonképpen annak megállapítását szolgálja, hogy logikusan milyen összefüggések, együttjárások várhatóak különböző változók egyes értékei – attribútumai – között. Az ilyen fajta sejtésekben többnyire szerepel az **okság** fogalma. Ezekben az elméletekben **függő**, illetve **független változókról** beszélünk. A függő változó függ a független változótól. Ok és okozat fogalmaiban a független változó az ok, a függő változó az okozat.

Változók mérési szintje: a teljesség és a kölcsönös kizárás tulajdonságokon kívül további kapcsolatok is létezhetnek az attribútumok között, és ezeknek megfelelően különféle mérési szintekről beszélünk.

- **Nominális mérési szintűek** azok a változók, melyek attribútumaira csak a teljesség és a kölcsönös kizárás feltételei állnak fenn. (Például a nem, a vallási hovatartozás, a hajszín.)
- **Ordinális mérési szintűek** azok a változók, melyek attribútumait ésszerűen rangsorolni tudjuk². Az egyes attribútumok a vizsgált tulajdonsággal relatíve kisebb vagy nagyobb mértékben rendelkeznek. (Például: legmagasabb iskolai végzettség, társadalmi osztályhelyzet.)
- **Intervallum mérési szintűek** azok a változók, melyek attribútumai között távolságról is van értelme beszélni. Ezeknél az attribútumokat elválasztó logikai távolságot értelmesen kifejezhetjük standard (egységes) intervallumokkal.

¹ Az itt következő meghatározások és bővebb magyarázatuk megtalálhatóak Babbie, Earl: *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata* (Balassi Kiadó, Budapest, 1995.) című művében.

² Minden feljebb lévő mérési szint rendelkezik az alatta lévők tulajdonságaival is.

